

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

БІЛОБРОВ ТЕТЯНА ВІТАЛІЇВНА

УДК 342.951:[351.74:004](477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС
ДЕПАРТАМЕНТУ КІБЕРПОЛІЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник кандидат юридичних наук, доцент
Басс Вікторія Олександрівна,
Національна академія внутрішніх справ,
доцент кафедри поліцейського права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Безпалова Ольга Ігорівна,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
завідувач кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування
факультету № 3;

кандидат юридичних наук, старший дослідник

Куркова Ксенія Миколаївна,
Науково-дослідний інститут публічного права,
завідувач відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт

Захист відбудеться 10 липня 2020 р. о 10:00 годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 26.007.03 у Національній академії внутрішніх справ за адресою:
03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії внутрішніх
справ за адресою: 03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

Автореферат розісланий 09 червня 2020 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.Г. Братель

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сьогодні стан безпекового середовища в Україні є нижчим середніх показників стану захищеності життєво важливих інтересів як окремих громадян, так і держави в цілому. Безпековий простір в Україні кожного дня зазнає різних ударів, одним із яких є проведення Операції Об'єднаних Сил на Сході України, що здійснює дестабілізуючий вплив на стан правопорядку на тимчасово окупованих територіях України. Тим не менш, відповідними спеціалізованими органами (спеціальними підрозділами Національної поліції України) здійснюється ряд заходів щодо відновлення стану правопорядку тимчасово окупованих територіях України та підтримання миру та безпеки серед мирного населення.

В той же час, поряд із загрозами національній безпеці України, постало питання протидії кіберзагрозам у віртуальному середовищі, що непомітно пронизали сучасний Інтернет-простір. З урахуванням вітчизняних тенденцій розвитку кіберзагроз, що здійснюють свій систематичний руйнівний вплив на інформаційне та віртуальне середовище, актуальним є визначення основних напрямів трансформації державної політики забезпечення кібербезпеки в Україні та протидії кіберзлочинності. Відповідно чинне нормативно-правове регулювання сферою кібербезпеки сьогодні потребує свого удосконалення, а й відповідно – удосконалення діяльності суб'єктів уповноважених на протидію кіберзлочинності. Одним з таких суб'єктів є Департамент кіберполіції як головний суб'єкт реалізації державної політики в сфері протидії кіберзлочинності та захисту кіберпростору. Діяльність Департаменту кіберполіції сьогодні набуває особливо актуального значення у зв'язку з інтенсивним розвитком кіберзлочинності. Зокрема, поліцейськими Департаменту кіберполіції у поточному році було виявлено шість тисяч злочинів, вчинених у сфері використання високих інформаційних технологій. У 2018 році працівники Департаменту кіберполіції викрили більше 800 осіб, які були причетні до вчинення злочинів у кіберпросторі. Згідно статистики, більша частина підозрюваних – чоловіки у віці від 25 до 40 років¹.

В умовах нових імпульсів кіберзагроз в Україні, держава потребує створення відповідної дієвої системи кіберзахисту та формування у відповідності з міжнародними нормами та стандартами нормативно-правової бази її регулювання. Вбачається доцільним провести комплексний аналіз кібербезпекової сфери держави та правового статусу Департаменту кіберполіції Національної поліції України.

Визначення адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції Національної поліції України є вельми актуальним та своєчасним, оскільки, практика функціонування зазначених органів свідчить про їх важливе призначення, що обумовлює потребу у чіткому визначенні їх завдань та функцій, кола повноважень, юридичної відповідальності та гарантій діяльності, тобто – їх адміністративно-правового статусу.

¹ Підсумки 2018 року у цифрах // Новини / Департамент кіберполіції Національної поліції України: сайт. URL: <https://cyberpolice.gov.ua/results/2018/>.

Загальнотеоретичні та галузеві питання адміністративно-правового статусу Національної поліції України та окремих її органів та підрозділів розробляли такі вчені-правознавці, як: В. Б. Авер'янов, С. М. Алфьоров, В. І. Андріяш, В. Г. Атаманчук, О. М. Бандурка, О. А. Баранов, В. Ю. Баскаков, В. О. Басс, Д. М. Бахрах, І. Л. Бачило, О. І. Безпалова, С. Г. Братель, К. І. Беляков, В. В. Береза, В. М. Гаращук, О. П. Гетманець, Є. А. Гетьман, І. П. Голосніченко, С. М. Гусаров, С. Ф. Денисюк, В. Б. Дзюндзюк, О. Ю. Дрозд, В. А. Залізник, Р. А. Калужний, А. М. Клочко, Ю. В. Ковбасюк, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, В. А. Копилов, Б. А. Кормич, К. М. Куркова, В. А. Ліпкан, О. В. Логінов, В. Я. Малиновський, Д. М. Мартинов, О. І. Миколенко, Л. В. Могілевський, О. М. Музичук, В. І. Олефір, М. Л. Пахнін, В. М. Плішкін, А. М. Подоляка, Г. Г. Почепцов, Т. О. Проценко, Р. А. Сербін, О. Ю. Салманова, О. Ю. Синявська, О. Ф. Скаун, В. В. Сокурєнко, С. Г. Стеценко, В. В. Тертичка, В. С. Цимбалюк, В. В. Чумак, Д. В. Швець, Ю. С. Шемшученко, І. М. Шопіна та інші. Проте, незважаючи на вагомий науковий доробок, присвячений різним аспектам діяльності щодо забезпечення кібербезпеки, у тому числі органами поліції, на сьогодні вченими питання адміністративно-правового статусу саме Департаменту кіберполіції Національної поліції України висвітлені фрагментарно, що й обумовлює актуальність даного наукового дослідження. Оскільки питання забезпечення кібербезпеки в державі останнім часом посідають чільне місце у системі реалізації державної політики захисту та забезпечення національної безпеки держави.

Необхідність підвищення реалізації державної політики у сфері забезпечення кібербезпеки держави, дотримання прав людини й громадянина у віртуальному просторі, забезпечення правопорядку в державі в цілому, недосконалість адміністративно-правового регулювання діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції України, недостатність наукових розробок із зазначених питань обумовлюють актуальність комплексного дослідження сутності та особливостей адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції Національної поліції України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України від 5 жовтня 2017 р. № 2163-VIII; Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015; Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, схвалених Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019; Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р; Стратегії розвитку системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р.; Пріоритетних напрямків наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 років, затверджених наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275, а також, основним напрямом наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 рр. та Плану науково-

дослідних та дослідно-конструкторських робіт Національної академії внутрішніх справ на 2020 рік. Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 29 жовтня 2015 р. (протокол № 20).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України та відповідних підзаконних нормативно-правових актів, узагальнення практики їхньої реалізації визначити сутність та особливості адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції в Україні, а також шляхи його удосконалення.

Для досягнення поставленої мети в дисертації планується вирішити такі комплексні *задачі*:

- з'ясувати поняття та сучасний стан кібербезпеки в Україні; охарактеризувати органи Національної поліції України, як суб'єкт забезпечення кібербезпеки;
- встановити нормативні засади забезпечення кібербезпеки Національною поліцією України та з'ясувати місце серед них адміністративно-правового регулювання;
- визначити поняття та елементи адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції в Україні, як міжрегіонального територіального органу поліції;
- систематизувати завдання та функції Департаменту кіберполіції в Україні;
- охарактеризувати права та обов'язки Департаменту кіберполіції в Україні;
- визначити територіальну юрисдикцію підрозділів Департаменту кіберполіції в Україні;
- розкрити сутність юридичних гарантій діяльності Департаменту кіберполіції в Україні;
- узагальнити зарубіжний досвід діяльності органів поліції у сфері протидії кіберзлочинам та можливості його використання в Україні;
- сформулювати пропозиції щодо удосконалення національного законодавства, що регламентує діяльність Департаменту кіберполіції в Україні.

Об'єктом дослідження є правовідносини, що виникають під час реалізації адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції Національної поліції України.

Предметом дослідження є адміністративно-правовий статус Департаменту кіберполіції Національної поліції України.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є сучасні загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Їх застосування обумовлено системним підходом, що дозволило досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту та юридичної форми. За допомогою *логіко-семантичного наукового методу* поглиблено понятійний апарат (підрозділи 1.1, 1.4, розділ 2, 3.3, 3.4). Для аналізу змісту адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції Національної поліції України використовувались *методи аналізу та синтезу, класифікації* (підрозділи 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.2, 3.3). *Функціональний підхід, документальний аналіз, статистичний та соціологічний методи* застосовано для характеристики місця й ролі, а також нормативних засад діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції України, зарубіжного досвіду діяльності органів поліції у сфері

протидії кіберзлочинам (підрозділи 1.3, 3.1, 3.2, 3.3). З використанням *порівняльно-правового та діалектичного методів наукового пізнання* встановлено напрями удосконалення адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції Національної поліції України (підрозділ 3.2, 3.3, 3.4). *Структурно-логічний* застосовано для аналізу функціонування органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення кібербезпеки (підрозділ 1.2).

Емпіричну базу дослідження становлять: 1) статистичні дані Міністерства внутрішніх справ України за 2018-2019 рр.; 2) статистичні дані Головного управління статистики у Київській області за 2019 рік; 3) Звіт Голови Національної поліції України про результати роботи відомства у 2019 році; 4) Дані OpenDataBot щодо кількості кіберзлочинів в Україні за 2017-2019 рр.; 5) узагальнення практичної діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції України за 2018 та 2019 роки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших комплексних наукових досліджень адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції Національної поліції України. У результаті проведеного наукового дослідження сформульовано низку нових наукових положень, висновків та рекомендацій, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

вперше:

– визначено сутність та зміст адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції Національної поліції України як характеристику правового положення відповідного суб'єкту забезпечення кібербезпеки та включає наступні елементи: 1) порядок утворення та припинення, найменування та місце в структурі апарату та механізму держави; 2) правові норми, які встановлюють статус Департаменту кіберполіції України як міжрегіонального територіального органу поліції; 3) принципи служби в поліції; 4) цілі та завдання; 5) компетенцію (предмет відання та функції), 6) повноваження; 7) правові форми і методи їх реалізації; 8) юридичні гарантії; 9) правові обмеження;

– сформульовано пропозиції щодо удосконалення організаційного забезпечення діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції України, зокрема: 1) закріпити на законодавчому рівні ключовий термін «кібербезпека»; 2) запровадити механізм взаємодії на внутрішньовідомчому рівні – з іншими оперативними підрозділами блоку кримінальної поліції, науково-дослідними експертно-криміналістичними центрами та слідчими підрозділами; на внутрішньодержавному – з іншими правоохоронними органами України, трудовими колективами, громадськими організаціями й населенням; на міжнародному рівні – з правоохоронними органами інших країн; 3) запровадити системний підхід до реалізації міжнародних документів, що регламентують забезпечення кібербезпеки держави та протидії кіберзлочинності;

– запропоновано визначити нормативно-правову базу моніторингу кіберзагроз, кібератак та кіберінцидентів як основи для попередження кіберзлочинності, розробки методологічних рекомендацій по забезпеченню кібербезпеки, моделювання та прогнозування кібератак, виявлення та нейтралізації кіберзагроз;

удосконалено:

– поняття кібербезпеки, під яким визначено стан захищеності кіберпростору як від реальних так й потенційних кіберзагроз; охорони та захисту прав та інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час його використання як умови сталого розвитку інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища;

– підходи до розуміння поняття завдань та функцій діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції України, їх групування та характеристика, зокрема поділ функцій Департаменту кіберполіції здійснено на наступні види: адміністративна, оперативно-розшукова, нормотворча, кадрова, інформаційного забезпечення, превентивна та профілактична функції;

– характеристика прав й обов'язків Департаменту кіберполіції Національної поліції України, під якими розуміється система визначених на нормативно-правовому рівні юридичних прав (міри можливої поведінки) та юридичних обов'язків (міри необхідної поведінки), якими наділяється Департамент кіберполіції Національної поліції України з метою реалізації покладених на нього завдань та функцій;

– розуміння системи юридичних гарантій діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції України, до якої включені наступні: правові, матеріально-технічні та соціальні гарантії. Під юридичними гарантіями діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції України запропоновано розуміти відображені у нормативно-правових актах сукупність умов, способів та засобів, за допомогою яких визначаються умови і порядок реалізації, здійснення прав і свобод працівників, а також їх охорону, захист та відновлення у разі порушення;

дістало подальший розвиток:

– визначення особливостей територіальної юрисдикції управлінь кіберполіції Національної поліції України, де Департамент кіберполіції Національної поліції України є міжрегіональним територіальним органом Національної поліції України, який входить до структури кримінальної поліції Національної поліції України та відповідно до законодавства України забезпечує реалізацію державної політики у сфері боротьби з кіберзлочинністю, організовує та здійснює відповідно до законодавства оперативно-розшукову діяльність;

– класифікація завдань Департаменту кіберполіції Національної поліції України, де останні запропоновано поділяти на: загальні та спеціальні, завдання, що не пов'язані із державною таємницею та такі, що пов'язані зі державною таємницею;

– розуміння національної системи кібербезпеки та системи забезпечення кібербезпеки, з яких до першої відносяться: 1) суб'єкти та здійснювані ними заходи (система забезпечення кібербезпеки), 2) об'єкти кібербезпеки та кіберзахисту як частини системи, що зазнають впливу з боку суб'єктів, 3) норми права, що є основою для забезпечення кібербезпеки через встановлення зв'язків між суб'єктом та об'єктом: прямих та зворотних;

– узагальнення успішного зарубіжного досвіду діяльності аналогічних органів поліції, за результатами якого максимально можливо визнається імплементація

канадської моделі розкриття комп'ютерних злочинів як найбільш привабливої для кібернетичної політики нашої держави.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, зокрема висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в дисертації, використовуються у:

– *науково-дослідній діяльності* – для подальшого дослідження актуальних питань адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції Національної поліції України (акт впровадження у наукову діяльність Національної академії внутрішніх справ від 16.01.2020. року);

– *правотворчості* – під час розробки нових та удосконалення чинних нормативно-правових актів з питань функціонування та організації діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції України (акт впровадження Інституту законодавства Верховної Ради України від 18 січня 2019 р. № 22/771-1-15);

– *правозастосовній діяльності* – їх використання дозволить покращити практичну діяльність Департаменту кіберполіції Національної поліції України;

– *освітньому процесі* – при підготовці підручників та навчальних посібників, методичних розробок, а також при проведенні занять з навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Актуальні проблеми адміністративного права та процесу», «Судові та правоохоронні органи в Україні», «Адміністративна діяльність поліції» (акт впровадження в освітній процес Національної академії внутрішніх справ від 17.01.2020. року).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертації було оприлюднено на міжнародних, зокрема: «Сучасні правові системи світу в умовах глобалізації: реалії та перспективи» (м. Київ, 9–10 березня 2018 р.); «Актуальні проблеми реформування системи законодавства України» (25-26 січня 2019 р.); «Юридична наука України: історія, сучасність, майбутнє» (м. Харків, 1–2 листопада 2019 р.), «Право як ефективний суспільний регулятор» (м. Львів, 14–15 лютого 2020 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертації відображено у 11 наукових статтях, 5 з яких опубліковано у наукових фахових виданнях України, 2 – в іноземному виданні (Киргизька Республіка), а також у чотирьох тезах, які оприлюднено на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що об'єднують десять підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 209 сторінок. Список використаних джерел містить 235 найменувань, розміщених на 25 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується вибір та актуальність теми, висвітлюється ступінь її наукової розробки, окреслюється мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження,

показано зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами, визначається наукова новизна одержаних результатів та їх практичне значення.

Розділ 1 «Теоретико-методологічна характеристика правового статусу Департаменту кіберполіції України» складається із чотирьох підрозділів.

Підрозділ 1.1 «Поняття та сучасний стан кібербезпеки в Україні» присвячений аналізу сучасного безпекового середовища у віртуальному світі, визначенню авторського бачення таких понять як «кібербезпека», «кіберпростір».

Аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених та дослідників, які опікувалися питаннями забезпечення захисту кіберпростору дали підстави дійти висновку, що кіберпростір як цілком відмінне від фізичного простору середовище має власну специфіку реалізації в ньому суспільних (право) відносин. Віртуалізація зв'язків та комунікацій суб'єктів права має ряд позитивних наслідків (швидкість зв'язку, можлива відсутність фізичного контакту, глобальність мережі Інтернет, зв'язок з будь-якої точки світу тощо), але при цьому є передумовою для виникнення нових складів правопорушень, які будуються на специфічних ознаках кіберпростору. А тому з використанням кіберпростору постало питання забезпечення кібербезпеки як певного стану його захищеності від реальних та потенційних загроз; охорони та захисту важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час його використання як умови сталого розвитку цифрового суспільства.

Запропоновано під забезпеченням безпеки розуміти комплекс взаємопов'язаних заходів політичного, науково-технічного, інформаційного, освітнього характеру та інших організаційних, правових, оперативно-розшукових заходів, а також заходів технічного захисту національних інформаційних ресурсів, кіберзахисту об'єктів критичної інформаційної інфраструктури.

У підрозділі 1.2 *«Органи Національної поліції України як суб'єкт забезпечення кібербезпеки»* виокремлено місце та визначено роль діяльності органів та підрозділів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення кібербезпеки в Україні. Наголошується на пріоритетному завданні – створенні дієвої системи кібербезпеки для використання кіберпростору в інтересах людини, держави, суспільства.

З'ясовано сутність та співвідношення таких категорій як «національна система кібербезпеки» та «система забезпечення національної безпеки». Встановлено компоненти національної системи кібербезпеки, до якої віднесені наступні: 1) об'єкти кіберзахисту та кібербезпеки; 2) коло уповноважених суб'єктів та заходи, які вони здійснюють; 3) нормативно-правова база функціонування; 4) зв'язки між об'єктами та суб'єктами. Проаналізовано сучасну нормативно-правову базу функціонування національної системи кібербезпеки, наголошено на значенні Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» у контексті ефективної реалізації державної політики забезпечення кібербезпеки в Україні.

Охарактеризовані сучасні напрями взаємодії органів та підрозділів Національної поліції України з іншими органами державної влади, іноземними поліцейськими службами та відомствами та міжнародними правоохоронними установами.

У підрозділі 1.3 «Нормативні засади забезпечення кібербезпеки Національною поліцією України та місце серед них адміністративно-правового регулювання» досліджено сучасне нормативно-правове регулювання діяльності органів та підрозділів Національної поліції України щодо забезпечення кібербезпеки держави та визначено місце норм адміністративного законодавства у системі нормативно-правового регулювання.

Встановлено, що система нормативно-правового регулювання діяльності Департаменту кібербезпеки Національної поліції України щодо забезпечення кібербезпеки держави та протидії злочинності є досить динамічною та мінливою, оскільки залежить від конкретних умов функціонування кіберсуспільства та розвитку інформаційних технологій. Наголошено на низці нормативно-правових актів, що визначають засади забезпечення кібербезпеки Національною поліцією України, серед яких: Закон України «Про основи національної безпеки України», Закон України «Про інформацію», Закон України «Про державну таємницю», Закон України «Про боротьбу з тероризмом» та деякі інші.

Проаналізовані етапи формування нормативно-правової бази діяльності Національної поліції України щодо протидії кіберзлочинності. Наголошено на ролі міжнародно-правових актів, що регламентують правила взаємодії національних та міжнародних органів щодо забезпечення кібербезпеки.

Обґрунтовано розробку та прийняття нового Закону України «Про кіберполіцію України», що визначав би адміністративно-правовий статус Департаменту кіберполіції Національної поліції України як головного суб'єкта забезпечення кібербезпеки держави та протидії кіберзлочинності.

Підрозділ 1.4 «Поняття та елементи адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції України як міжрегіонального територіального органу поліції» встановлює сутність адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції Національної поліції України як міжрегіонального територіального органу поліції.

З'ясовано сутність поняття «адміністративно-правовий статус Департаменту кіберполіції», під яким запропоновано розуміти сукупність, визначених законом, прав та обов'язків (кола повноважень), що реалізуються Департаментом кіберполіції у відповідності до покладених на нього завдань та функцій, та за невиконання або неналежне виконання яких поліцейські та працівники Департаменту кіберполіції несуть відповідальність згідно із законом.

Визначено, що правосуб'єктність є передумовою набуття Департаментом кіберполіції України адміністративно-правового статусу. Розкрито, що до елементів адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції Національної поліції України віднесені: повноваження, компетенція, завдання та функції, юридична відповідальність та юридичні гарантії діяльності.

Виявлено особливості законодавчого закріплення прав та обов'язків поліцейських Департаменту кіберполіції Національної поліції України, на підставі чого права та обов'язки останніх запропоновано класифікувати на загальні та спеціальні.

Розділ 2 «Загальна характеристика окремих елементів адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції в Україні» складається із чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Завдання та функції Департаменту кіберполіції в Україні»* визначено сучасні пріоритетні завдання й функції, що покладаються законом на Департамент кіберполіції Національної поліції України.

Надано авторське бачення поняття «завдання Департаменту кіберполіції Національної поліції України», під яким запропоновано розуміти сукупність визначених законом способів та засобів досягнення мети – забезпечення кібербезпеки держави та протидії кіберзлочинності. На підставі аналізу нормативно-правового регулювання функціонування Департаменту кіберполіції Національної поліції України, виокремлені такі завдання: забезпечення реалізації державної політики у сфері протидії кіберзлочинності; забезпечення системи кіберзахисту; здійснення інформаційно-аналітичного забезпечення керівництва Національної поліції України; формування та забезпечення реалізації державної політики щодо попередження та протидії кіберзлочинності. Встановлені та проаналізовані загальні та спеціальні завдання Департаменту кіберполіції.

Охарактеризовано функції Департаменту кіберполіції Національної поліції України, надано авторське бачення зазначеного поняття. З'ясовано, що до числа функцій Департаменту кіберполіції Національної поліції України слід відносити: адміністративну, кримінальну, оперативно-розшукову, кібернетичну, кадрову, функцію інформаційну та профілактичну. Виокремлено ряд функцій Департаменту кіберполіції Національної поліції України у сфері протидії кіберзлочинності, зокрема: 1) попередження та протидія кіберзлочинності; 2) виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню кіберзлочинам; 3) збір інформації щодо об'єктів кіберзахисту та кібербезпеки; 4) функція контролю за підпорядкованими підрозділами; 5) роз'яснювально-профілактична щодо дотримання національного законодавства у сфері протидії кіберзлочинності.

У підрозділі 2.2 *«Права й обов'язки Департаменту кіберполіції в Україні»* наголошується, що права й обов'язки (повноваження) Департаменту кіберполіції Національної поліції України є центральним елементом у структурі їх адміністративно-правового статусу, що визначають місце та роль кіберполіції у системі органів Національної поліції України загалом.

Під повноваженнями Департаменту кіберполіції Національної поліції України запропоновано розуміти визначене законодавством України коло прав та обов'язків Департаменту щодо забезпечення кібербезпеки держави, протидії кіберзлочинності та дотримання кібернетичного законодавства України. Визначені права та обов'язки поліцейських Департаменту кіберполіції Національної поліції України у відповідності до Закону України «Про Національну поліцію» та Положення про Департамент кіберполіції національної поліції України, затвердженого наказом Національної поліції України від 10 листопада 2015 року № 85.

Наголошено, що права Департаменту кіберполіції як складовий елемент адміністративно-правового статусу являє собою визначену на нормативно-правовому рівні, забезпечувану й гарантовану державою міру можливої поведінки

даного органу, яку він використовує з метою протидії кіберзлочинності та забезпечення кібербезпеки держави. У свою чергу, юридичний обов'язок запропоновано розуміти як юридичний засіб реалізації державою впливу на правовідносини, змістом якого є встановлення чинним законодавством України імперативних вимог до виду і міри необхідної поведінки суб'єктів права, де виконання останніх забезпечується державним примусом та іншими правовими засобами.

У підрозділі 2.3 «Територіальна юрисдикція підрозділів Департаменту кіберполіції в Україні» встановлено особливості визначення територіальної юрисдикції підрозділів Департаменту кіберполіції Національної поліції України як міжрегіональних органів. З'ясовано, що територіальна юрисдикція міжрегіональних органів кіберполіції України передбачає визначення її адміністративно-юрисдикційної діяльності.

Охарактеризована система Національної поліції України, виокремлено місце в ній – Департаментів, зокрема – Департаменту кіберполіції Національної поліції України. Визначено структуру Департаменту кіберполіції – міжрегіональні територіальні підрозділи кіберполіції. Встановлено, що Департамент має власну юрисдикцію, що поширюється одру на декілька регіонів. Наголошено, що до складу Департаменту кіберполіції Національної поліції України входять структурні підрозділи, що діють за міжрегіональним принципом та безпосередньо підпорядковані начальникові Департаменту – Донецьке, Карпатське, Київське, Подільське, Придніпровське, Причорноморське та Слобожанське управління кіберполіції, а також управління інформаційних технологій та програмування в західному, південному та східному регіонах).

З'ясовано, що особливістю діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції України є визначення його територіальної юрисдикції, де остання визначена як передбачене нормативно-правовими актами коло повноважень кіберполіції залежно від території, на яку поширюється їх юрисдикція.

У підрозділі 2.4 «Юридичні гарантії підрозділів Департаменту кіберполіції в Україні» вказується, що побудова дієвої системи юридичних гарантій професійної діяльності як окремо Департаменту кіберполіції так й Національної поліції загалом, має суттєве значення для підвищення ефективності роботи кожного окремого працівника.

Розкрито поняття «юридичні гарантії діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції України», де останні визначені як сукупність засобів та умов за допомогою яких реалізується юридично значуща професійна діяльність кіберполіції та що сприяють більш ефективній реалізації покладених на них законом прав та обов'язків. Юридичні гарантії професійної діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції України запропоновано класифікувати на наступні групи: 1) юридичні гарантії професійної діяльності Департаменту кіберполіції; 2) правові гарантії діяльності Департаменту кіберполіції; 3) матеріально-технічні гарантії діяльності Департаменту кіберполіції; 4) соціально-економічні гарантії діяльності Департаменту кіберполіції.

Встановлено, що матеріально-технічні гарантії діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції України сьогодні потребують свого нормативного удосконалення у відповідності до міжнародних стандартів роботи поліції.

Розділ 3 «Удосконалення адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції в Україні» складається із двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Зарубіжний досвід діяльності органів поліції у сфері протидії кіберзлочинам та можливості його використання в Україні»* досліджено успішний зарубіжний досвід діяльності органів поліції у сфері протидії кіберзлочинам та визначені перспективи його впровадження в Україні. Зокрема, досліджено діяльність поліції Сполучених Штатів Америки, Франції, а також країни пост-радянського простору (Латвія, Литва, Естонія та деяких інших).

Визначені особливості функціонування Бюро по боротьбі з тероризмом США як одного із основних суб'єктів протидії кіберзлочинності та тероризму Департаменту поліції штату Нью-Йорк. Наголошено на значення діяльності Федерального бюро розслідувань, що є провідним федеральним агентством США з розслідування кібератак, що вчиняються злочинцями, зарубіжними противниками і терористами.

З'ясовано, що з метою протидії кіберзлочинності на території країн-членів Європейського Союзу затверджено Стратегія кібербезпеки ЄС щодо посилення безпеки інформаційних систем ЄС.

Встановлено, що важливою умовою для успішної діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції України є врахування специфіки різних видів діяльності органів влади щодо забезпечення кібербезпеки за кордоном, а також вибір оптимальних форм і методів та способів протидії кіберзлочинності, що базуються на міжнародних принципах та стандартах.

У підрозділі 3.2 *«Шляхи удосконалення національного законодавства, що регламентує діяльність Департаменту кіберполіції в Україні»* визначені перспективні напрями удосконалення національного законодавства, що регламентує діяльність Департаменту кіберполіції в Україні» на основі аналізу успішного зарубіжного досвіду.

Запропоновано створення інтернет-центру скарг на кіберзлочини, що повинен діяти при кожному управлінні кіберполіції в Україні. Зазначений інтернет-центр повинен працювати систематично 24/7 з метою оперативного реагування на кіберінциденти та факти кіберзлочинності та вжиття заходів щодо ліквідації форм кіберзлочинності.

Обґрунтовано необхідність розробки та затвердження Закону України «Про систему національної кібербезпеки України», в якому необхідно визначити основні поняття для кібербезпекової сфери, структуру системи національної кібербезпеки, її об'єкти та суб'єктів здійснення, механізми реалізації тощо; розробки та затвердження Закону України «Про комплекс заходів, що здійснюються співробітниками Департаменту кіберполіції Національної поліції України у сфері забезпечення кібербезпеки держави та протидії кіберзлочинності» з поміткою «для службового користування», оскільки діяльність Департаменту кіберполіції Національної поліції України здійснюється під грифом «таємно»;

Розробка на доктринальному рівні зазначених пропозицій та рекомендацій у сфері забезпечення кібербезпеки держави та протидії кіберзлочинності мають стати ключовими на найближчу історичну перспективу для успішного функціонування Департаменту кіберполіції Національної поліції України. Тому наразі набувають актуальності питання особливостей адміністративно-правового забезпечення діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції України, їх адміністративно-правового статусу та організації їх функціонування у зв'язку з посиленням прагнень України до налагодження співпраці з міжнародними установами та організаціями у сфері протидії кіберзлочинності, досягнення оперативної злагодженості дій Департаменту кіберполіції Національної поліції України та інших правоохоронних органів та досягнення оптимального ступеня впорядкованості діяльності органів управління.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції Національної поліції України, а також шляхів його удосконалення. Узагальнення зроблені в ході дослідження дозволили розробити та репрезентувати низку наукових положень:

1. Встановлено поняття та сучасний стан кібербезпеки в Україні, а також надано характеристику органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення кібербезпеки. Зокрема, визначено, що кіберпростір – це нове середовище для встановлення зв'язків суб'єктів правовідносин, який відрізняється від фізичного рядом специфічних ознак: 1) виникає в результаті функціонування інформаційних (автоматизованих), телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем ; 2) не має чітко визначених територіальних меж та кордонів (не може вважатися територією); 3) глобальність; 4) не передбачає фізичного контакту суб'єктів правовідносин, які можуть бути і не ідентифікованими; 5) комунікація за допомогою цифровізації зв'язків шляхом використання програмного та апаратного забезпечення на основі спеціальних протоколів.

Кібербезпека – це стан захищеності кіберпростору від реальних і потенційних загроз; охорони та захисту важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час його використання як умови сталого розвитку інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища. Цей стан досягається через діяльність по забезпеченню кібербезпеки, яка має вигляд заходів різноманітного характеру суб'єктів національної системи кібербезпеки, та суб'єктів, які безпосередньо здійснюють у межах своєї компетенції заходи із забезпечення кібербезпеки.

Доцільними для розмежування є категорії національної системи кібербезпеки та системи забезпечення кібербезпеки, з яких першу доцільно розуміти як сукупність всіх компонентів, за допомогою яких досягається кібербезпека: 1) суб'єктів та здійснюваних ними заходів (система забезпечення кібербезпеки),

2) об'єктів кібербезпеки та кіберзахисту як частини системи, які зазнають впливу з боку суб'єктів, 3) норм права, що є основою для забезпечення кібербезпеки через встановлення зв'язків між суб'єктом та об'єктом: прямих та зворотних.

2. Підхід до обмеження основних суб'єктів національної системи кібербезпеки та суб'єкту їх координації виключно інституціями держави доцільний для перегляду з точки зору необхідності врахування потреб всіх суб'єктів забезпечення кібербезпеки в Україні. Доцільним для організації є центр взаємодії та координації, що об'єднував би всіх суб'єктів забезпечення кібербезпеки на засадах партнерства.

Напрямами вирішення проблем забезпечення кібербезпеки Національною поліцією України доцільно визначити: 1) підвищення рівня оплати праці; 2) вирішення кадрового питання; 2) розробку вітчизняного програмного та матеріально-технічного забезпечення; 3) систематичне інформування про стан кібербезпеки, кіберзлочинність всіх зацікавлених суб'єктів; 4) налагодження координації та взаємодії суб'єктів забезпечення кібербезпеки на партнерських засадах як на національному, так і на міжнародному рівнях; 5) моніторинг кіберзагроз, кібератак та кіберінцидентів як основа для попередження кіберзлочинності, розробки методологічних рекомендацій по забезпеченню кібербезпеки, моделювання та прогнозування кібератак, виявлення та нейтралізації кіберзагроз; 6) удосконалення нормативно-правового регулювання забезпечення кібербезпеки, в тому числі доцільним для прийняття є спеціальний нормативно-правовий акт про кібер поліцію, яким би було докладно врегульовано статус відповідного міжрегіонального територіального органу поліції, включаючи принципи організації та діяльності, мету, завдання, повноваження, компетенцію, особливості умов та підстав прийняття на службу, відповідальність та інші питання адміністративно-правового статусу органу та його службовців; 7) подальший розвиток міжнародного співробітництва у сфері забезпеченні кібербезпеки, включаючи співпрацю України та НАТО.

3. Адміністративно-правовий статус Департаменту кіберполіції України як міжрегіонального територіального органу поліції являє собою характеристику правового положення відповідного суб'єкту забезпечення кібербезпеки та включає наступні елементи: 1) порядок утворення та припинення, найменування та місце в структурі апарату та механізму держави; 2) правові норми, які встановлюють статус Департаменту кіберполіції України як міжрегіонального територіального органу поліції; 3) принципи служби в поліції; 4) цілі та завдання; 5) компетенцію (предмет відання та функції), 6) повноваження; 7) правові форми і методи їх реалізації; 8) гарантії; 9) правові обмеження.

4. Визначено, що завдання та функції Департаменту кіберполіції Національної поліції України є важливою складовою визначення особливостей його діяльності та адміністративно-правового статусу, оскільки ефективне виконання Департаментом кіберполіції Національної поліції України своїх повноважень залежить від чіткого законодавчого розуміння його завдань та функцій як базового елемента адміністративно-правового статусу будь-якого органу державної влади.

Обґрунтовано під завданнями Департаменту кіберполіції Національної поліції України розуміти визначені на нормативно-правовому рівні шляхи досягнення

конкретної мети діяльності, а саме – реалізація державної політики у галузі протидії кіберзлочинності, інформаційно-аналітичне забезпечення керівництва Національної поліції України та органів державної влади про стан вирішення питань, віднесених до компетенції кіберполіції.

Запропоновано до загальних завдань Департаменту кіберполіції Національної поліції відносити: забезпечення публічної безпеки та публічного порядку; охорона основоположних прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидія кіберзлочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

До спеціальних завдань Департаменту кіберполіції Національної поліції України запропоновано віднести наступні: реалізація державної політики в сфері протидії кіберзлочинності; завчасне інформування населення про появу нових кіберзлочинців; впровадження програмних засобів для систематизації кіберінцидентів; реагування на запити зарубіжних партнерів, які будуть надходити по каналах Національної Цілодобової мережі контактних пунктів.

Запропоновано наступну класифікацію завдань Департаменту кіберполіції Національної поліції України у сфері протидії злочинності у відповідності до кіберзлочинів, а саме: несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку (ст. 361 КК України); створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут (ст. 361-1); несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації (ст. 361-2); несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї (ст. 362); порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється (ст. 363); перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку (ст. 363-1) та деякі інші.

5. Обґрунтовано, що права та обов'язки Департаменту кіберполіції Національної поліції України (повноваження) – це система визначених на нормативно-правовому рівні юридичних прав та юридичних обов'язків, якими наділяється Департамент кіберполіції Національної поліції України з метою реалізації покладених на нього завдань та функцій.

6. Запропоновано під територіальною юрисдикцією Департаменту кіберполіції Національної поліції України розуміти передбачене нормативно-правовими актами коло повноважень кіберполіції залежно від території, на яку поширюється їх юрисдикція.

З'ясовано, що за територіальною юрисдикцією управління кіберполіції Департаменту кіберполіції Національної поліції України поділяються: Подільське управління кіберполіції Національної поліції України охоплює обслуговування Хмельницької, Вінницької та Тернопільської областей. Поліське управління кіберполіції Департаменту кіберполіції Національної поліції України охоплює обслуговування Волинської, Рівненської та Житомирської областей. Придніпровське управління кіберполіції Департаменту кіберполіції Національної поліції України охоплює обслуговування Дніпропетровської, Кіровоградської та Запорізької областей. Донецьке управління кіберполіції Департаменту кіберполіції Національної поліції України охоплює обслуговування Донецької та Луганської областей. Карпатське управління кіберполіції Департаменту кіберполіції Національної поліції України охоплює обслуговування Львівської, Івано-Франківської, Чернівецької та Закарпатської областей. Київське управління кіберполіції Департаменту кіберполіції Національної поліції України охоплює обслуговування міста Києва, Київської, Черкаської та Чернігівської областей. Причорноморське управління кіберполіції Департаменту кіберполіції Національної поліції України охоплює обслуговування Одеської, Миколаївської та Херсонської областей. Слобожанське управління кіберполіції Департаменту кіберполіції Національної поліції України охоплює обслуговування Сумської, Харківської та Полтавської областей.

7. Встановлено, що до юридичних гарантій діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції України віднесені: 1) юридичні гарантії професійної діяльності Департаменту кіберполіції; 2) правові гарантії діяльності Департаменту кіберполіції; 3) організаційні гарантії діяльності Департаменту кіберполіції; 4) матеріально-технічні гарантії діяльності Департаменту кіберполіції; 5) соціально-економічні гарантії діяльності Департаменту кіберполіції; 6) психологічні гарантії діяльності Департаменту кіберполіції.

8. Наголошено, що з метою удосконалення адміністративного національного законодавства, що регламентує діяльність Департаменту кіберполіції Національної поліції України є коригування, в першу чергу, основних завдань та функцій як базового та основного елементу їх адміністративно-правового статусу з урахуванням практики організації та діяльності аналогічних органів держав-членів ЄС з метою забезпечення кібербезпеки та протидії кіберзлочинності.

Аналіз функціонування органів та підрозділів, що здійснюють протидію кіберзлочинності у США, Франції, Німеччині, Латвії, Литві, Естонії, Хорватії, Нідерландах, дав підстави дійти висновку, що у сучасних умовах сьогодення удосконалення адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції Національної поліції України є актуальним та своєчасним, що також підтверджується прагненням України налагодити міжнародну співпрацю у зазначеній сфері.

Наголошено, що беручи до уваги успішний та досить позитивний досвід протидії кіберзлочинності у США, доцільним вбачаємо запровадити в Україні аналогічний проект щодо безпеки дітей в мережі Інтернет. З цією метою необхідно запровадити на законодавчому рівні національну програму з безпечного інтернет-

простору для дітей, де визначити ці та напрямки реалізації проекту, а також перспективи його запровадження в школах. В рамках зазначеного проекту доцільним вбачаємо розробку та впровадження аналогічної США інтерактивної гри, що спрямована на розвиток у дітей навичок щодо користування інформаційними технологіями та уникнення можливих кіберзагроз. Реалізацію вказаного проекту слушним вбачаємо покласти на співробітників превентивного блоку Національної поліції України.

Встановлено, що з метою успішної реалізації Департаментом кіберполіції Національної поліції України своїх завдань та функцій, слушним вбачаємо створення інтернет-центру скарг на кіберзлочини, що повинен діяти при кожному управлінні кіберполіції в Україні. Зазначений інтернет-центр повинен працювати систематично 24/7 з метою оперативного реагування на кіберінциденти та факти кіберзлочинності та вжиття заходів щодо ліквідації форм кіберзлочинності.

9.3 метою удосконалення національного законодавства, що регламентує діяльність Департаменту кіберполіції Національної поліції України, запропоновано:

- розробити та затвердити оновлену Стратегію забезпечення кібербезпеки держави та протидії злочинності, що буде визначати сучасні пріоритети у кібербезпековій сфері, кіберзагрози та можливі їх виклики, механізми прогнозування та аналізу кібератак на критично важливі об'єкти інфраструктури тощо;

- розробити та затвердити Закон України «Про систему національної кібербезпеки України», в якому визначити основні поняття для кібербезпекової сфери, структуру системи національної кібербезпеки, її об'єкти та суб'єктів здійснення, механізми реалізації тощо;

- розробити та прийняти Закон України «Про комплекс заходів, що здійснюються співробітниками Департаменту кіберполіції Національної поліції України у сфері забезпечення кібербезпеки держави та протидії кіберзлочинності» з поміткою «для службового користування», оскільки діяльність Департаменту кіберполіції Національної поліції України здійснюється під грифом «таємно»;

- удосконалити існуючі механізми взаємодії Департаменту кіберполіції Національної поліції України та його міжрегіональних управлінь з іншими суб'єктами забезпечення кібербезпеки держави та протидії кіберзлочинності, зокрема: Службою безпеки України, територіальними управліннями Національної поліції (слідчими та управліннями та управліннями карного розшуку), іншими органами державної влади та інститутами громадянського суспільства. Зокрема, ми пропонуємо затвердити Концепцію взаємодії кіберполіції України з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства, де визначити напрямки їх взаємодії, форми та методи спільної діяльності тощо;

- удосконалити систему оперативного реагування на кіберзагрози, кібератаки та кіберінциденти з метою забезпечення адекватного реагування на реальні кіберзагрози безпеці України, стану правопорядку та протидії кіберзлочинності;

- визначити та закріпити на законодавчому рівні правовий статус співробітників Департаменту кіберполіції Національної поліції України з метою

якісної реалізації ними своїх повноважень. В даному контексті окремої уваги слід приділити удосконаленню системи соціальних та трудових гарантій діяльності співробітників кіберполіції особливо у сучасних умовах удосконалення діяльності Національної поліції України та підвищення престижу поліцейської служби.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Ткач Т. В. Особливості територіальної юрисдикції підрозділів департаменту кіберполіції національної поліції України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2018. Випуск 50. Т. 4. С. 134-139.
2. Ткач Т. В. Понятие и структура административно-правового статуса Департамента киберполиции Национальной полиции Украины. *Право и политика*. 2019. № 1. С. 191-196. (Кыргызская Республика).
3. Ткач Т. В. Департамент киберполиции Национальной полиции Украины как субъект обеспечения кибербезопасности. *Право и Закон*. 2019. № 3. С. 184-189. (Кыргызская Республика).
4. Ткач Т. В. Юридичні гарантії діяльності департаменту кіберполіції національної поліції України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Випуск 6. С. 161-166.
5. Ткач Т. В. Органи національної поліції України в національній системі кібербезпеки. *Юридичний бюлетень*. 2019. № 11. С. 113-117
6. Білобров Т. В. Міжнародний досвід протидії кіберзлочинності органами кіберполіції. *Право і суспільство*. 2020. № 3. С. 96-102.
7. Білобров Т. В. Роль та місце департаменту кіберполіції національної поліції України у системі суб'єктів забезпечення кібербезпеки держави. *Правові новели*. 2020. № 11. С. 122-128.
8. Ткач Т. В. Забезпечення кібербезпеки як частина адміністративно-правового статусу Національної поліції. Сучасні правові системи світу в умовах глобалізації: реалії та перспективи: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 9–10 березня 2018 р. – К.: Центр правових наукових досліджень, 2018. С. 60-63.
9. Ткач Т. В. Завдання департаменту кіберполіції національної поліції України у сфері забезпечення кібербезпеки. Актуальні проблеми реформування системи законодавства України: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 25-26 січня 2019 р. Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2019. С. 91-94.
10. Білобров Т. В. Сучасний стан та перспективи забезпечення кібербезпеки в Україні Національною поліцією. Юридична наука України: історія, сучасність, майбутнє : міжнародна науково-практична конференція, м. Харків, 1–2 листопада 2019 р. Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2019. С. 78–80.
11. Білобров Т. В. Права та обов'язки департаменту кіберполіції національної поліції України як елемент адміністративно-правового статусу. Право як ефективний суспільний регулятор : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 14–15 лютого 2020 р. – Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2020. С. 45–47.

АНОТАЦІЯ

Білобров Т. В. Адміністративно-правовий статус Департаменту кіберполіції Національної поліції України. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2020.

Дисертація присвячена комплексному аналізу адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції Національної поліції України. Надано теоретико-методологічну характеристику правового статусу Департаменту кіберполіції України. Проаналізовано сучасний стан кібербезпеки в Україні. Визначено місце та роль органів Національної поліції України як суб'єктів забезпечення кібербезпеки держави. Досліджені питання характеристики окремих елементів адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції Національної поліції України, а саме: завдань та функцій, прав та обов'язків, територіальної юрисдикції та гарантій діяльності. Проаналізовано зарубіжний досвід діяльності органів поліції у сфері протидії кіберзлочинам та запропоновані шляхи його використання в Україні. Визначені шляхи удосконалення адміністративно-правового статусу Департаменту кіберполіції Національної поліції України.

Ключові слова: кібербезпека, суб'єкти забезпечення кібербезпеки, нормативні засади, адміністративно-правовий статус, завдання та функції, права й обов'язки, територіальна юрисдикція, юридичні гарантії, зарубіжний досвід, удосконалення, Департамент кіберполіції Національної поліції України.

АННОТАЦИЯ

Билобров Т. В. Административно-правовой статус Департамента киберполиции Национальной полиции Украины. – *Квалификационный научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Национальная академия внутренних дел, Киев, 2020.

Диссертация посвящена комплексному анализу административно-правового статуса Департамента киберполиции Национальной полиции Украины. Предоставлено теоретико-методологическую характеристику правового статуса Департамента киберполиции Украины. Проанализировано современное состояние кибербезопасности в Украине. Определено место и роль органов Национальной полиции Украины как субъектов обеспечения кибербезопасности государства. Охарактеризованы нормативные основы обеспечения кибербезопасности государства Национальной полицией Украины и выделены место среди них административно-правового регулирования. Выяснено сущность понятия «административно-правовой статус Департамента киберполиции Национальной полиции Украины» и установлены его основные элементы.

Исследованы вопросы характеристики отдельных элементов административно-правового статуса Департамента киберполиции Национальной полиции Украины. Административно-правовой статус Департамента киберполиции Украины как межрегионального территориального органа полиции представляет собой характеристику правового положения соответствующего субъекта обеспечения кибербезопасности и включает следующие элементы: 1) порядок образования и прекращения, наименование и место в структуре аппарата и механизма государства; 2) правовые нормы, устанавливающие статус Департамента киберполиции Украины как межрегионального территориального органа полиции; 3) принципы службы в полиции; 4) цели и задачи; 5) компетенцию (предмет ведения и функции), 6) полномочия; 7) правовые формы и методы их реализации; 8) гарантии; 9) правовые ограничения.

Определены основные задачи и функции Департамента киберполиции Национальной полиции Украины. Классифицированы задачи Департамента киберполиции Национальной полиции Украины на общие и специальные; такие, которые связаны с государственной тайной и такие, которые не связаны с государственной тайной. Предоставлено авторское видение понятий «задача Департамента киберполиции» и «функции Департамента киберполиции». Обоснованно под задачами Департамента киберполиции Национальной полиции Украины понимать определены на нормативно-правовом уровне пути достижения конкретной цели деятельности, а именно – реализация государственной политики в области противодействия киберпреступности, информационно-аналитическое обеспечение руководства Национальной полиции Украины и органов государственной власти о состоянии решения вопросов, отнесенных к компетенции киберполиции.

Проанализированы законодательно определены права и обязанности Департамента киберполиции Национальной полиции Украины. Обосновано, что права и обязанности Департамента киберполиции Национальной полиции Украины (полномочия) – это система определенных на нормативно-правовом уровне юридических прав и юридических обязанностей, которыми наделяется Департамент киберполиции Национальной полиции Украины с целью реализации возложенных на него задач и функций.

Установлены особенности определения территориальной юрисдикции подразделений Департамента киберполиции Национальной полиции Украины. Определена иерархическая структура Департамента киберполиции Национальной полиции Украины. Раскрыты юридические гарантии профессиональной деятельности Департамента киберполиции Национальной полиции Украины. Исследована система юридических гарантий, среди которых установлено: правовые, профессиональные, социальные и иные гарантии их деятельности.

Отмечено, что Департамент киберполиции Национальной полиции Украины является межрегиональным территориальным органом Национальной полиции Украины, входит в структуру криминальной полиции Национальной полиции и в соответствии с законодательством Украины обеспечивает реализацию государственной политики в сфере борьбы с киберпреступностью, организует и

осуществляет в соответствии с законодательством оперативно-розыскную деятельность.

Проанализирован зарубежный опыт деятельности органов полиции в сфере противодействия киберпреступности и предложены пути его использования в Украине. Предложены пути совершенствования административного законодательства, регулирующего правовой статус Департамента киберполиции Национальной полиции Украины. Определены пути совершенствования критериев оценки эффективности деятельности Департамента киберполиции Национальной полиции Украины. Установлены пути совершенствования организационного обеспечения деятельности Департамента киберполиции Национальной полиции Украины.

Ключевые слова: кибербезопасность, субъекты обеспечения кибербезопасности, нормативные основы, административно-правовой статус, задачи и функции, права и обязанности, территориальная юрисдикция, юридические гарантии, зарубежный опыт, усовершенствования, Департамент киберполиции Национальной полиции Украины.

SUMMARY

Bilobrov T. V. The administrative and legal status of the Cyberpolice Department of the National Police of Ukraine. – *Qualification scientific work as a manuscript.*

Thesis for a Candidate Degree in Law in specialty 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law. – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2020.

The dissertation is devoted to the complex analysis of the administrative and legal status of the Cyberpolice Department of the National Police of Ukraine. Theoretical and methodological characteristics of the legal status of the Cyberpolice Department of Ukraine are given. The current state of cybersecurity in Ukraine is analyzed. The place and role of the bodies of the National Police of Ukraine as subjects of cyber security of the state are determined. The issues of characterization of certain elements of the administrative and legal status of the Cyberpolice Department of the National Police of Ukraine, namely: tasks and functions, rights and responsibilities, territorial jurisdiction and guarantees of activity. The foreign experience of police activity in the field of combating cybercrime is analyzed and the ways of its use in Ukraine are suggested. Ways to improve the administrative and legal status of the Cyberpolice Department of the National Police of Ukraine have been identified.

Key words: cybersecurity, subjects of cybersecurity, normative principles, administrative and legal status, tasks and functions, rights and responsibilities, territorial jurisdiction, legal guarantees, foreign experience, improvement, Cyberpolice Department of the National Police of Ukraine.